

Беларусы займаюць свой нацыянальны корпус беларускай мовы

Што робіцца? Як робіцца? Калі будзе відаць якасць таго, што робіцца? Гэтыя пытанні мы задаём сабе штодня, калі гаворка ідзе пра беларускую мову і ўжытак яе ў грамадстве. Надоечы ў грамадскім Прэс-цэнтры Дома прэсы была арганізавана прэс-канферэнцыя "Сучасная беларуская мова ў сітуацыі дзяржаўнага двухмоўя", падчас якой кампетэнтныя асобы паспрабавалі раскласці пэўныя кропкі над пэўнымі літарамі. Дакладней, над адной з іх — нашай роднай літарай "і".

“Вопыт суседніх краін яскрава паказвае: ні адна дзяржава, якая набыла незалежнасць, не страціла сваю нацыянальную мову, — адзначыў дырэктар Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Ігар Капылоў. — Нацыянальная мова павінна выступаць фактарам кансалідацыі нацыі, а не фактарам канфрантацыі”.

Беларуская мова, паводле слоў І.Л.Капылова, апошнім часам насамрэч заняла "свой пасад між народамі": іспанскія студэнты пішуць на беларускай мове вершы, баск піша дысертцыю па палескіх заходне-беларускіх гаворках, японцы спяваюць беларускія песні, кітайцы афармляюць тавары на дзвюх мовах — англійскай і беларускай... Беларуская мова сёння рэальна выходзіць у вялікі свет. Навуковыя і даследчыя цэнтры нашай мовы адкрыліся не толькі ў краінах-суседках, але і ў Германіі, Пакістане, Японіі, Кітаі.

Ігар Капылоў таксама паведаміў, што Інстытут мовазнаўства НАН Беларусі сёння рыхтуе новы 15-томны тлумачальны слоўнік беларускай мовы, рабочы рэестр якога складае прыблізна 240 тысяч слоў.

Акрамя таго, сёлета будзе прэзентаваны нацыянальны корпус беларускай мовы. Гэтая навіна выклікала, бадай, самы актыўны рэспонс у журналістаў. Што гэта такое — нацыянальны корпус мовы? Як патлумачыў Ігар Капылоў, нацыянальны корпус беларускай мовы — для нас інавацыйны праект. У той жа час нашы краіны-суседкі ўжо даўно маюць такія карпусы. Што гэта такое? Гэта максімальны поўны рэсурс тэкстаў на нацыянальнай мове. Задумалася, напрыклад, стылістка ў газеце: "А ці мае рацыю журналіст, калі так піша?" Зазірнула ў нацыянальны корпус, дзе ёсць безліч прыкладаў выкарыстання таго ці іншага слова, і ўпэўнілася ў сваёй думцы. Атрымаюць бо-нусы ад нацыянальнага корпуса беларускай мовы, вядома, і настаўнікі. "Калі раней настаўніку беларускай мовы і літаратуры патрэбна было некалькі гадзін для таго, каб падбраць нейкія лінгвістычныя ілюстрацыі да ўрока, то корпус дае яму магчымасць зрабіць гэта за некалькі секунд", — заўважыў Ігар Лявонавіч.

Першы намеснік дырэктара па навуковай рабоце Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандр Лукашанец назваў некалькі фактараў, без якіх будзе немагчыма падтрымаць родную мову: абмеркаванне і прыняцце законаў на абедзвюх дзяржаўных мовах; забеспячэнне дзяржаўных і іншых устаноў поўным камплектам афіцыйных бланкаў і форм (у тым ліку фінансавых) на абедзвюх дзяржаўных мовах, абавязковая наяўнасць інфармацыі на харчовых, спажывецкіх і лекавых таварах на беларускай мове, забеспячэнне рэальнай двухмоўнай кампетэнцыі службовых асоб усіх узроўняў і інш.

Аляксандр Аляксандравіч акцэнтаваў увагу прысутных на тым, што "служ-

бовая асоба — гэта прадстаўнік дзяржавы. Ён павінен забяспечыць правы ўсіх грамадзян нашай краіны. І ён павінен адказаць на пільныя пытанні ўсёй краіны, на якой да яго звярнуліся”.

"Службоўцам трэба прывыкнуць выконваць канстытуцыйныя палажэнні, якія тычацца двухмоўя, а мы павінны ведаць свае правы і навучыцца іх адстойваць", — дадаў Аляксандр Аляксандравіч.

Па словах галоўнага спецыяліста ўпраўлення агульнай сярэдняй адукацыі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь Ірыны Булаўкінай, пераход на адзіныя вучэбныя праграмы на беларускай і рускай мовах у пачатковай школе здзейсніцца на працягу двух найбліжэйшых гадоў.

Загадчык кафедры сучаснай беларускай мовы філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Зінаіда Бадзевіч заклікала тэму так званай моды на беларускую мову сярод сённяшняй моладзі. "Але гэта не мода, — запэўніла прысутных Зінаіда Іванаўна. — Гэта абуджэнне нацыянальнай свядомасці нашага маладога пакалення. Яны лічаць за гонар размаўляць на беларускай мове. Прычым не толькі паміж сабой, але і на вуліцы, у транспарце, у магазінах... Я штодня езджу на "сотцы" і чую нашу мову. Яна цешыць слых, яна цешыць усіх, хто стаіць вакол. Я ніколі не ўбачыла грамадскага непрымання такой з’явы”.

У прэс-канферэнцыі таксама прынялі ўдзел загадчык лабараторыі гуманітарнай адукацыі Нацыянальнага інстытута адукацыі, доктар педагагічных навук, дацэнт Ганна Валочка, кансультант упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Іван Галабурда.

Мікола ЧЭМЕР.
gilevitch@ng-press.by

Сёння а 15-й гадзіне ў Інстытуце мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі (вул. Сурганава, 1, корп. 2, аўд. 302) пачнецца круглы стол "Мова ў адукацыі, навучы, заканадаўстве", у якім прымуць удзел, акрамя навукоўцаў, прадстаўнікі органаў дзяржаўнага кіравання Рэспублікі Беларусь, дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Да абмеркавання прапануецца наступнае кола праблем: сучасныя дасягненні і актуальныя пытанні функцыянавання беларускай мовы ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму; роля акадэмічнай навукі ў забеспячэнні патрэб моўнай практыкі ў краіне; магчымасці і перспектывы выкарыстання беларускай мовы як рэальнага сродку стасункаў у адукацыйнай, навуковай, заканадаўчай і іншых сферах грамадскага жыцця; традыцыйнае і наватарскае ў вырашэнні моўнага пытання ў Беларусі; асэнсаванне пазітыўнага вопыту; нацыянальныя мовы ў сучасным свеце як сродак захавання культурнай адметнасці і нацыянальнай ідэнтычнасці; мова навукі і адукацыі як неабходны элемент фарміравання нацыянальнай ментальнасці; нацыянальная мова і нацыянальная ідэя беларусаў.

Заўтра ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі (вул. Сурганава, 15) адбудзецца прэзентацыя аднатомнага "Тлумачальнага слоўніка беларускай літаратурнай мовы", падрыхтаванага лексікаграфамі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі. Слоўнік змяшчае больш за 65 тысяч слоў і дае не толькі тлумачэнне іх значэнняў, але і з’яўляецца нарматыўным даведнікам па арфаграфіі, націску, словазмяненні, словаспалучэнні і граматычнай характарыстыцы. У слоўнік унесены змены ў напісанне слоў паводле прынятага ў 2008 годзе Закона Рэспублікі Беларусь "Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі". Новае выданне, якое працягвае і развівае традыцыі айчынных лексікаграфіі, арыентавана на адлюстраванне сучаснага стану лексікі і фразеалогіі беларускай літаратурнай мовы і адпаведна тых працэсаў, якія дэманструюць дынаміку развіцця сучаснай беларускай мовы.